

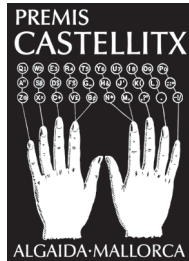
Llorenç Moyà Gilabert de la Portella

Illa

*Rosa d'Or de la Pau de Poesia
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1973

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC-1973-P-R-0039-0025

© del text: Llorenç Moyà Gilabert de la Portella

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2013

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Llorenç Moyà Gilabert de la Portella

Illa

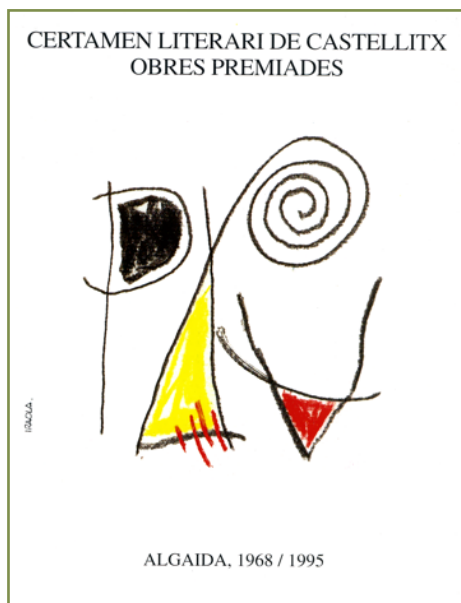
*Rosa d'Or de la Pau de Poesia
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1973

L'any 1973 el Certamen Literari es convocà sota la denominació *VI Certamen de Poesia i Prosa i el IV Concurs de Poesia Popular (Glosat) en honor de Nostra Dona Santa Maria de la Pau de Castellitx*. Es presentaren un total de trenta-cinc composicions.

La poesia *Illa* de Llorenç Moyà Gilabert de la Portella fou publicada per primera vegada al recull *Certamen Literari de Castellitx. Obres premiades 1968/1995* (Algaida: Ajuntament d'Algaida, 1995).

La il·lustració de la coberta del volum que recull les obres guardonades als Premis Castellitx entre el 1968 i el 1995 és de Paco Iraola.

Illa

*Déu únic, tu que no tens semblant,
has creat la terra, segons el teu cor,
quan eres tot sol.*

.....
*Fas viure tots els països més llunyans;
els has donat un Nil en el cel
perquè damunt ells baixi,
perquè assoti llurs comes amb els seus aiguats
i regui llurs camps entre llurs llogarets.*

Himne al Sol
Ekhnaton, XVIII Dinastia, 1370-1352 aC

Pròleg

Una terra bona i espaiosa, una terra que regalima llet i mel.

(*Èxode*, 3, 8)

Pròleg

Tot és igual, tot home malda i tresca
dins la presó petita del seu clos.
Oh cor!, què és que ara et diu el teu terròs
que et sembla raig de llet, fontana i bresca?

¿Per què més que l'avet, la murta fresca
esgarrinxia la joia del meu cos,
i més el sol que el núvol, si aquell mos
del meu néixer és només la gran juguesca?

¿Per què em parles, orgull, d'altiva sort,
de passades grandeses i de glòria
—d'altre poble malèfica cabòria—,

si tanmateix en ser el vaixell a port
tot és un discutible tom d'història
que es tanca amb la sivella de la mort?

IL·LA

Fona

Brunzint se'n va la pedra més ràpida que el llamp.

(Miquel dels S. Oliver, *El Foner*)

Fona

Fona de cànem, quan la pedra et surt,
quina llum resplendent l'acaricia!
Amb un solc trenca en dos el front del dia
fins que l'atura un impensat ensurt.

Ai pedra clara!, quin volar més curt
per a la teva llarga fantasia...
El teu deler volia més, volia
un vol etern i no un sobtat aürt.

Pedra vital, valentament llançada,
a la sang meva semblantment li agrada
fer-se amunt, trespadora d'infinít,

emperò a poc a poc va fent la corba
i dins l'aire serè, que ni es pertorba,
s'afonarà com tu dins l'ampla nit.

Pollentia

No quedarà aquí pedra sobre pedra que no sigui destruïda.

(Sant Mateu, 24, 3)

Pollentia

Columnes i frontons de blancor jove,
basílica, teatre, aplaudiment,
al fons més amagat de cada alcova
l'amor us alça un insigne monument;

però mentre el trirrem en la mar tova,
benigne, t'obre caminals d'argent,
el cigne enamorat de Leda cova
l'ou del teu bellicós esfondrament.

Marbre crispat: carn meva musteïble,
quan alces base, fust i capitell,
un ram de por de dalt a baix et fibla:

sens que els deturin rius, mar gran ni serra,
bàrbars anys tombaran de bell gairell
al teu damunt, i et colgarà la terra...

IL·LA

Madina Mayurqa

No sentiran sinó aquestes paraules: «Pau! Pau!»

(*Alcorà*, Sura LVI, 25)

Madina Mayurqa

Imperi de nauzers amb peus de sorra,
metròpoli daurada d'occident,
et resta, encara, erecta qualche torre
i un plomall de palmeres sota el vent.

A poc a poc el teu record s'esborra
i enc que tenguis la posta ben lluent,
si et vull estrènyer palp grapats de borra
i qualche arc abans fort i ara indolent.

Mitja lluna d'antany, l'altra meitat
avui dins meu és en minvant i plora
acaronada per un rat-penat;

porta dels murs, vella Bab-al Belet,
al teu entorn juguen infants i, alhora,
set segles morts m'assetgen de paret.

Les arrels

D'ogni valor portò cinta la corda.

(Dante, *Purgatori* C. VII, 114)

Les arrels

Catalunya la Vella ens infantà
i nosaltres, minyons d'empenta folla,
travessàrem la pleta de la mar.
I aquesta mar que mai no s'assadolla

ens donà una Illa, vi novell i pa
sobre aquest món, que és una pobra bolla
disposta sempre més a rodolar.
Cor meu, ¿per què la sang ara et trontolla

si ja sabien els teus forjadors
que l'arc del cel només té set colors,
que en néixer t'esperava un bres de canyes?;

¿Si saps que en viure es furta el foc sagrat,
que qui el roba roman encadenat
i un voltor li rosega les entranyes?

ILLA

La vila natal

Té un remoreig tan dolç com un abeuratge de mel.

(Anònim egipci, XVIII Dinastia, 1580-1320 aC)

La vila natal

Durant set segles s'hi ha escolat un riu
de nostra sang, però la meva és balba
de por de no sé què, i no la salva
ni enc que vegi el corrent des d'un altiu

pujol de suficiència... Captiu
—com l'ostra tendra dins l'esquerpa valva—
em té aquest dia curt, de posta malva,
com a la cuixa un hematoma al viu.

Els avis em donaren llum i, alhora,
aquesta por tellúrica. No cal
rebutjar-los dempeus: hora per hora

sobre el meu pit el seu passat s'esflora,
i sé que quan traspassi l'aspre gual
els trobaré asseguts a l'altra vora.

Les germanies

Di quella umile Italia fia salute
per cui morì la vergine Cammilla,
Eurialo e Turno e Niso di ferute.

(Dante, *Infern.* C.I, 106, 107, 108)

Les germanies

La clara llibertat, com us urgia!,
escòria magnífica i suport
del nostre poble: daus que a trenc del dia
mans frissoses llançaren a la sort.

Eixam tot remorós de gosadia,
si a sort obràreu, us van vèncer a tort,
mes no us tolgueren per ninguna via
la llibertat eterna de la mort.

I vostra llibertat encara sura
talment una congènita oradura
que ni forca ni sang no van guarir.

Alça't, doncs, de bell nou, capritx de roca,
car nosaltres mateixos, si ens pertoca,
perquè ens pengin triarem el pi!

ILLA

Illa i Casal

Si mai t'oblidàs, Jerusalem,
que se'm paralizzi la mà dreta.

(Salm 137, 5)

Illa i Casal

Molt us hauré estimat, Illa i Casal,
emperò no comprenc com és possible
que aquesta carn tacada i corruptible
atenyi, per l'amor, tan alt cimal.

Creix i avança l'amor, com el pitral
d'un cavall. Aiguaneu que et pren la fibla
i així per un camí tan insensible
caus dins el fosc engolidor abissal

del pou obert per mans nafrades d'home,
a mi me'n pren ben igualment, tal com a
tu, que vols conquerir la lluentor

del sol i dels estels i, tard o d'hora,
tanmateix, mentre un degotall et plora,
vas caient dins la incògnita foscor.

L'amada

És-me la mort més dolça que no sucre:
si fer-se pot que en vostres braços muira.

(Roís de Corella, *Tragèdia de Caldesa*)

L'amada

Estic engelosit de tu, oh amada,
dolça i tendra, però de dur posat.
Cada volta que amb joia t'he besat
jo he envermellit i tu has tornat rosada.

Quan pens no veure't pus tinc un esclat
de plors ocults, ferida la corada,
i en veure't de vegades alçurada
sé que el teu cor no m'és llunyà ni ingrát

i sé que abans jo arribaré a la meta...
Llavors tem tu la teva gran desfeta,
amada de verds polsos i llargs dits.

A Venus oferim bells sacrificis
i enc que la dea ens els admet, propicis,
sé que els déus manen que morim units.

IL·LA

La por

I començà a sentir esglai i abatiment, i els digué: la meva ànima està trista fins a morir.

(Sant Marc, 14. 33, 34)

La por

Tinc por a la mort, com en tingué Jesús
quan l'esplet de sicaris esperava.
Ara i adés la meva tenda és blava
però a la gola se m'hi forma un nus

que no em puc deslligar —vivent illús!—,
i és aleshores que la Intrusa brava
no em sembla impertinent, sinó una esclava
ensenyorida que de mi en fa abús.

Però no li ho retrec! En terra broixa,
la meva vida és una grisa angoixa
amb cucs de llum darrera algun cantó,

i a mi, fill del Solell i del Migdia,
de la mort, que de res no s'assacia,
sols m'espanta el seu vas sense claror.

Autoretrat

Cadascú s'entén i el sastre ho ajusta.

(Adagi popular)

Autoretrat

Som baix, sense cridar l'atenció,
grisenc, emperò abans mig rossejava,
tinc un piquet d'orgull per l'avior
com una mena secular de bava,

de subtil i anacrònica suor
que en genitius i en grans casals s'esbrava...
Al cavall ivarçós del meu amor
la tímidesa amb els seus frens el trava,

emperò em resta com un foc colgat
—molta brasa i flamada atapeïda
fins que esclata en trobar l'ocult forat—.

Dins meu —només jo ho sent— l'anhel em crida;
malgrat tot, com un riu emparedat,
sense estralls va avançant la meva vida.

IL·LA

El nou bateig

Aquí no hi ha més grec ni jueu.

(Sant Pau, *Colossencs* 3, 11)

El nou bateig

«No hi ha jueu ni grec», digueres, Pau,
pensant en la divina arrel comuna,
i jo no sent orgull emperò sí una
joia que com un nou bateig em cau

al damunt, i enc que em sàpiga una engruna
em veig fet tendra arrel, que ara es complau
d'eixir del més profund i alçar-se al blau,
car perquè som de sol tinc fred de lluna;

per això: perquè vinc de molt endins
i som de raça ja cansada i vella,
com l'antiquíssima llavor dels pins.

Però els meus dits, que es baden en poncella
i es torcen com l'anhel dels alambins,
per al dolor tenen la sang novella.

Interludi

A temps he cor d'acer, de carn e fust:
yo só aquest que em dic Ausiàs March.

(Ausiàs March, CXIV, vs. 37, 88)

Interludi

Si tu ets aquell que es diu Ausiàs March
jo som, i ambdós pastura
de voler i no voler. ¿Quin ca d'atura
ens lladrà mai amb un lladruc més llarg?,

emperò tu tens una fe tan dura
que en pot fer-se la clau d'un mític arc,
mentre jo tast el sèver més amarg
del dubte tenebrós i l'oradura

que és l'anhel que jamai, per cap cantó,
reposa dolçament ni s'assacia...
Me par a voltes que de nit i dia

és l'amor l'únic fruit sempre en saó
i, molt sovint també, quan se'm congria
al fons més tendre, no sé que és l'amor...

ILLA

La llengua

La llengua és l'últim reducte de l'esperit d'una nació i el gatge més ferm de la seva supervivència.

(Goethe)

La llengua

Ets en els llavis eco de música,
primavera de goig, fruita en saó,
cristall ferit d'argent, flum de claror
que en prismes alçurats es multiplica.

Abans eres una ínclita remor
de llança i de dardell, d'espasa i pica,
però avui el teu demble es magnifica
tot dient: hostes, i germans, i amor...

Cap poble extern per força no aclapares
però sents gelosia i alces clares
raons per mantenir el teu propi cau.

Si alces punyals, només fes-ho en defensa,
car si altre floca perfilant l'ofensa
a tu t'escauen muradals de pau!

Els vells palaus

Jo crec en l'esperit de les coses. Hi ha una ànima
tremolosa i universal que tot ho penetra.

(Llorenç Moyà, *Història per a un canterano.*)

Els vells palaus

Amor, jo ho sé: només són bucs de terra
i pedra que bastiren mans a sou,
però em sembla que foc de sofre plou
quan l'esboldrec impúdic els aterra.

No cedre altiu sinó pi de la Serra
servà de llurs sostres i en tingueren prou,
emperò cascun d'ells ara es commou
amb ecos i clivells, com una gerra

que hom oblidà al vell pou, sobre el brocal,
i els infants l'apedreguen des d'enfora
—ministres d'un vellíssim ritual—.

Sols el batec de la palmera mora,
ja eixut de segles el seu llagrimal,
els atalaia i dolçament els plora...

IL·LA

La clau

Oh claueta del dia,
ríngola, fava, pinyolí, fideu,
vine a la maneta mia,
ríngola, fava, pinyolí, l·l·entia.

(Popular mallorquina)

La clau

I tanmateix em pervingué la clau
que entre el manat, confosa, s'amagava;
el cel al meu damunt era ben blau
i el pany, ple de rovell, amb por roncava

tot resistint-se a obrir de nou el trau,
la porta bellament clavetejada.
Però al punt m'investí un alè de pau,
com Déu, que es fa patent en la ventada!

Grans sales, vostra calma tanmateix
em va omplir de passat i d'enyorança,
i és que és debades que en defugi el feix

que el món d'avui forçosament m'atansa.
Oh amor!, no cerquis lluny: en tu mateix
ara es congria l'única esperança.

Dijous Sant a la vila nativa

Per la frescor de març perfum de violetes.

(Costa i Llobera, *Processó*.)

Dijous Sant a la vila nativa

Passes en creu, la lluna de Nissan
té la crosta color de cor d'espiga.
Passa la Mare i —tot davant davant
entre horts novells i manta pedra antiga—,

la cara imberbe i pàllida de Joan,
que del mocador humit n'ha fet l'amiga.
Semblantment a quan jo era ingenu infant,
també el meu plor amb el dels dos es lliga,

però amb vergonya d'home que es diu cult
amb gebre fals dins el meu cor l'ocult,
amb set panys... Malgrat tot Tu no em calciguis

ni massa ni sovint amb esperó.
A cau d'orella t'ho vull dir, Senyor:
Jo no sé si Ets, emperò vull que siguis!

ILLA

La pàtria

Vora els rius de Babilònia
ens assèiem i ploràvem,
d'enyorança de Sió;
teníem penjades les lires
als salzes que hi ha a la ciutat.

(*Salm* 137, 5)

La pàtria

«Pi de Tres Branques», et va dir qualcú,
terra única vital, terra mesella
de virtuts, mentre l'odi descabdella
mil paranys i travetes contra tu.

Perquè ets eixuta a par que tens cor dur
i sense plors la vigilant parpella,
emperò et xuclen l'abundant mamella
tots els qui escupen sobre el teu front nu.

Hem caminat molts anys, tots en corrua,
per una terra estèril, erma i nua
amb el record del temple i la ciutat,

mentre canten els cors la cançó idònia...
Però un jorn tornarem de Babilònia,
tot despenjant del salze el corn sagrat!

L'heretatge

Vindrà, vindrà, vindrà
el terrible dia de la revolta;
vindrà, vindrà, vindrà
i la rossa testa rodolorà.

(Gabriel Alomar, *El Cant de les Turbes*.)

L'heretatge

Lliures vinguérem, lliures vàrem ser
com les naus i l'embat de Santa Ponça,
des que hi ha naus i embat marí; ¿doncs a
què ve, esperit, que perdis l'àuria fe

si tu pertanys a la nissaga intonsa
que de vols no eixalats deixà el món ple?
Pertot hi ha, així mateix, sang borda que,
indiferent, els espatllons arronsa,

però un batec pot heretar el tresor
i llegar-lo al futur que, cec, avança
sota amenaces, com davall el tro

i el llamp la dona prenys d'ànima mansa.
Fins i tot jo, poruc, rept l'alta llança
perquè m'avergonyeix tenir-li por!

Som aquell...

No em belluguen més? Inútil,
sense dol reposaré.
Com els homes, que no viuen
sinó un somni volander.

(Emperador Ming-Ruang-Ti, *Cançó d'un titella.*)

Som aquell...

Som aquell que amb deler ha recorregut
Gizéh, Sakkara, Súnion, Atenes,
Pompeia i Roma, que ara són a penes
les ruïnes de llur excelsitud.

I malgrat tot llur geni encara no és mut,
perquè al punt em dugueren per estrenes,
junt amb llurs pedres, de solells morenes,
la saviesa del vell món vençut.

Viure per a la mort de l'alt Egipte,
fòrum que ungires amb ferrenys braços
l'Apòstol dins la mamertina cripta,

Acròpolis alçada entre tossals,
els temps us signen llur etern rescripte:
Races i pobles, tots sou ben iguals!

Avui

I Jahvè Déu el va treure del Jardí de l'Edèn, per conrear la terra fèrtil d'on havia estat tret.

(Gènesi, 3, 23)

Avui

Oh món d'asfalt, lluent tot de vernís,
que l'angoixa vital avui ens portes,
fins i tot el cel blau ens el fas gris
i de la pau ens vas cloent les portes.

Davant tu, ments d'infant resten absortes
albirant-hi besllums de paradís,
però no lluquen que a les branques tortes
mant home hi mor, penjat del desencís.

I és que la inflor de tants d'anhels eixorcs,
tantes Tebes, Persèpolis, New-Yorks,
Suses i Romes —burdes efemèrides

d'abans i ara, ens han duit, com de la mà,
més dolors que als que Déu ens condemnà
en treure'ns del Jardí de les Hespèrides.

ILLA

L'Amor

Dix l'Amat a l'Amic: ¿Saps, encara, què és amor?

Respòs: Si no sabés què és amor, ¿saberà què és treball, tristícia e dolor?

(R. Lull, *Llibre d'Amic e Amat*, 9.)

L'Amor

Cal viure ple d'amor, per ell i en ell,
tant si reposes com si vius en lluita.
Si l'amor fibres tenses ens l'ha duita
¿com no vols que no ens grati sang i pell,

que no ens bati, constant com un martell,
en aquest viure, que és només enfuita?
Oh la Terrissa!, gairebé no és cuita
que ja traspua i no té encara clivell,

car no vol ésser com la terra esparsa
sinó nodrir-se i a tothom donar-se
i confondre els vells mots de teu i meu.

Això, Senyor, ho dus Tu, com dus la rosa,
car si no fossis font d'amors, oh Déu!,
més que companyia Tu ens faries nosa!

El perquè

I Jahvè va augmentar del doble tots els béns de Job.

(Llibre de Job, Epíleg 10)

El perquè

No és que no em diguis res perquè no ets prop
de la mentalitat que avui ens mena,
sinó perquè ets un senderó d'arena
llarg i reiteratiu, Llibre de Job.

Vols que t'ho digui? És que també t'hi trob
la compensació, com una mena
d'infantilíssima i retent ofrena
al que d'antuvi admet el pitjor cop.

Tanmateix no sabem per què s'empina
el dolor per al just, per al petit,
per què un home s'ofega dins la mina

i altre gaudeix l'amor quan és de nit...
Si cerc, Senyor, per què així el món camina,
és, simplement, perquè jo us necessit!

Doxologia

Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira
amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre,
què més ens podeu dar en una altra vida?

(Joan Maragall, *Cant Espiritual*.)

Doxologia

I malgrat tot, oh Mort!, tot ho estim:
la nit fosca, la clara matinada
i, desfeta o ja lluny, la maltempsada,
desgranar la dolçor del meu raïm.

Sé que així com un dia al món venim
també ens cal que emprenguem la retornada,
emperò, ¿on ens endú aquesta ignorada
ruta de fosques?: ¿al no-res o al cim?

Esperam amb deler i llavors tot passa
i el que ens roman arriba a ser-nos massa
monòton. Sols l'amor no cansa i no

constreny, véngui sobtada o passa a passa.
Perquè eterna se'ns faci nostra amor,
Senyor, jo esper la resurrecció.

Epíleg

Entre maixella i orella tocat, dels membres sa vida
prest s'escapà, i, els seus ulls, va cobrir-los la fosca odiosa.

(Homer, *La Ilíada*, Rapsòdia XIII.)

Epíleg

Finí l'any mil nou-cents setanta-dos
però regna el seu Fill. Coma per coma
la meva orografia tresc, cuitós,
i a lloure hi trob l'indefugible aroma

del meu viure feixuc i tremolós,
el volateig de l'íntima coloma
que pren a l'arc del cel els set colors
i els encasta a la cendra de la broma.

Lesionat, em bat el cor madur
i la carn que vull bella se m'arruga;
tinc gairebé tot l'esperit ben nu

i el meu desig amb fantasies juga,
però dolor, per a mi no ésser amb tu
només em resta la terrible fuga.

Cap poema no és perfecte si no assoleix la seva perfecció en el
llenguatge i en la forma. Fora d'això no pot existir.

Stephen Spender

